

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

О. В. Поркуян

2018 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра

за спеціальністю 051 – Економіка

(освітня програма «Економіка підприємства»)

на основі здобутого раніше освітнього ступеня бакалавра

або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста

Програма складена на підставі робочого навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю 051 – Економіка

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

зав. кафедри економіки і підприємництва
к.е.н., доц. І.М. Семененко

доц. кафедри економіки і підприємництва
к.е.н., доц. Атюшкіна В.В.

доц. кафедри економіки і підприємництва
к.е.н., доц. Швець Н.В.

---

1. Вимоги щодо рівня підготовки учасників вступного випробування

Вступник повинен:

Знати:

сутність господарської діяльності підприємства, закономірність процесів і склад показників, що її характеризують;

принципи взаємодії суб'єктів господарювання і держави;

сутність і методики аналізу ефективності окремих складових діяльності промислових підприємств;

принципи та підходи до формування стратегій підприємства, методики стратегічного аналізу;

методи та методики формування системи управління витратами і обліку витрат;

принципи організації виробництва;

методи визначення оптимальних рішень стосовно організації виробництва;

методологічні підходи і методи оцінки потенціалу підприємства;

основні положення щодо оцінки складових потенціалу підприємства;

технології прийняття рішень щодо господарської діяльності.

Уміти:

використовувати економічні дані для розрахунку показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства;

визначати структуру виробничого циклу;

складати кошторис собівартості продукції;

розраховувати ціну на продукцію з урахуванням ринкової кон'юнктури;

складати планову та звітну документацію підприємства;

визначати строк окупності капітальних вкладень, економію і економічний ефект;

розробляти і обґрунтовувати інвестиційні проекти;

проводити стратегічний аналіз середовища та потенціалу підприємства;

обґрунтовувати зміст корпоративної, конкурентної та функціональних стратегій підприємства;

виявляти фактори, що зумовлюють рівень витрат;

аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток підприємства;

оцінювати складові потенціалу підприємства;

оцінювати конкурентоспроможність підприємства;

обґрунтовувати господарські рішення і оцінювати ризики.

2. Перелік розділів та тем, питання з яких включено до тесту

Економіка підприємства

Підприємство в сучасній системі господарювання. Теорії та моделі підприємства. Сутність та зміст підприємницької діяльності. Поняття та напрями діяльності підприємства. Класифікація підприємств. Організаційно-правові форми підприємств. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. Структура та управління підприємством. Прогнозування та планування діяльності підприємства.

Ресурсне забезпечення підприємства. Персонал підприємства, продуктивність праці. Форми і системи оплати праці. Стимулювання праці. Інтелектуальний капітал. Нематеріальні ресурси підприємства. Основний капітал підприємства. Сутність, структура, оцінка, амортизація та ефективність використання основних засобів. Оборотний капітал. Сутність, структура, нормування та ефективність використання оборотних коштів.

Технічна база підприємства, інноваційно-інвестиційні процеси. Техніко-технологічна база виробництва. Виробнича потужність підприємства. Сутність та види інвестицій. Капітальні вкладення. Інвестиційна політика підприємства. Сутність та види інновацій. Інноваційна політика підприємства.

Витрати та результати виробництва. Продукція підприємства. Обґрунтування виробничої програми підприємства. Система забезпечення конкурентоспроможності продукції. Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика. Організація операційної діяльності. Витрати підприємства: сутність, класифікація, порядок калькулювання. Цінова політика підприємства. Дохід і прибуток як основні фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Ефективність діяльності підприємства. Поняття ефекту і ефективності. Інтегральна ефективність діяльності підприємства. Поняття та показники конкурентоспроможності підприємства. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів, показники економічної ефективності. Інвестиційні ризики та методи їх нейтралізації в процесі реалізації інвестиційного проекту. Розробка інвестиційного проекту, класифікація та методи розрахунку ефективності проектів. Джерела формування інвестиційних ресурсів.

Економічні основи розвитку підприємства. Сучасні моделі розвитку підприємств. Трансформація і реструктуризація підприємств: сутність і види. Санація підприємств. Оптимізація бізнес-процесів підприємства. Економічна безпека підприємства: поняття та складові.

Потенціал і розвиток підприємства

Виробничий потенціал, його сутність та структура. Потенціал розвитку. Розвиток підприємства, його фактори. Формування і розвиток потенціалу, фактори зовнішні і внутрішні. Діагностика виробничого потенціалу. Організація управління виробничим потенціалом та його оптимізація. Інноваційне відтворення потенціалу підприємства. Трудовий потенціал підприємства та його використання. Оцінка вартості машин і обладнання. Технічні, організаційні та соціальні шляхи (заходи) підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, що виробляється на підприємствах України. Основні види контролю якості на підприємствах України та їх ефективність.

Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків

Сутнісна характеристика господарських рішень. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Методичні основи підготовки господарських рішень. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Невизначеність, як першопричина ризику підприємницької діяльності. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. Основні поняття теорії ігор, що застосовуються при обґрунтуванні рішень в умовах невизначеності. Матриця вигащів та матриця ризиків: сутність та порядок побудови. Характеристика критеріїв прийняття рішень в умовах невизначеності. Максимінний критерій Вальда. Критерій максимакс. Мінімаксий критерій Севіджа. Критерій узагальненого оптимізму-песимізму Гурвіца.

Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень. Концепція корисності. Пріоритети та їх числове вираження. Корисність за Нейманом: поняття лотереї, сподівана корисність. Детермінований еквівалент лотереї. Страхова сума. Несхильність та схильність до ризику. Кількісна оцінка ризику з визначенням міри і ступеня ризику. Визначення корисності господарських рішень графічним методом.

Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Критерій математичного сподівання (критерій Байєса). Критерій Лапласа. Критерій Гурвіца. Критерій стандартного відхилення. Сутність конфліктних ситуацій та передумови їх виникнення. Основні поняття теорії ігор, що використовуються при розв'язанні конфліктних ситуацій. Способи вибору оптимальних рішень в умовах конфлікту: мажорювання стратегій, вибір оптимальних рішень на основі чистих стратегій. Обґрунтування рішень на основі змішаних стратегій. Сутність ризик-менеджменту, його мета, завдання. Підходи до ризик-менеджменту. Основи ризик-менеджменту. Напрямки і методи регулювання та зниження ступеня ризику.

Організація виробництва

Організація виробничого процесу у просторі. Організація виробничого процесу у часі. Техніко-економічні показники організації виробничого процесу у часі. Організація потокового виробництва, основні параметри перервно-потоккових (прямо-потоккових) ліній. Організація технічної підготовки виробництва. Зміст та економічне значення скорочення часу підготовки. Організація підготовки виробництва до створення нової продукції. Освоєння нових видів продукції. Методи переходу на виробництво нової продукції. Техніко-економічне обґрунтування на стадії конструкторської підготовки виробництва. Шляхи забезпечення технологічності нових видів продукції.

Організація допоміжних та обслуговуючих цехів підприємства, техніко-економічні показники їх роботи. Основні завдання планування ремонтної служби, система планово-запобіжного ремонту. Нормативна база ремонтних робіт.

Планування і контроль на підприємстві

Виробнича програма: зміст і порядок її розробки; обґрунтування виробничої програми виробничою потужністю. Планування витрат, склад витрат підрозділів підприємства. Формування кошторисів підрозділів, їх елементи та калькуляційна структура. Визначення постійних витрат їх роль в зниженні собівартості продукції. Планування прибутку та рентабельності. Джерела формування прибутку та його розподіл. Рентабельність та її види. Шляхи збільшення прибутку та рентабельності.

Стратегія підприємства

Сутність поняття «стратегія підприємства», його місія і ціль. Стратегічний потенціал підприємства. Аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Методи дослідження зовнішнього оточення (мікро- та макросередовища) і прогнозування змін. Оцінка внутрішнього середовища підприємства. Методика SWOT-аналізу. Модель п'яти сил конкуренції М.Портера. Типи стратегій бізнесу підприємства та їх характеристика. Обґрунтування стратегій бізнесу за допомогою моделі І.Ансоффа. Модель розробки стратегій бізнесу М. Портера. Конкурентні переваги як основа використання групи стратегій по відношенню до продукту. Характеристика і типи стратегій диференціації. Особливості і шляхи застосування стратегії низьких витрат. Характеристика, переваги і ризик стратегії концентрації (фокусування).

Стратегії росту підприємства. Стратегії зовнішнього зростання підприємства: стратегії інтеграції, диверсифікації, інтенсифікації. Порядок формування стратегії зовнішнього розвитку підприємства.

Стратегічний аналіз портфеля підприємства. Моделі стратегічного аналізу та планування портфеля підприємства. Оцінка збалансованості господарського портфеля за матрицею БКГ. Аналіз стратегічних позицій з використанням моделей McKinsey, SPACE. Оцінка стратегічних альтернатив за допомогою побудови і використання матриці спрямованої політики Shell/DPM. Поняття стратегічних альтернатив.

Функціональна стратегія як основа розробки ділової стратегії. Суть та призначення функціональних стратегій. Типи функціональних стратегій, їх загальна характеристика та спрямованість.

Управління витратами

Загальна характеристика витрат. Витрати: поняття та класифікація. Моделі поведінки витрат. Визначення функції витрат. Система управління витратами. Суть, мета та структура системи управління витратами. Принципи і завдання системи управління витратами підприємства. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності. Мета і сутність калькулювання витрат. Розподіл непрямих витрат. Калькулювання за процесами, за замовленнями. Калькулювання за повними витратами, за змінними витратами. Методичні основи обчислення собівартості окремих виробів. Особливості контролю витрат у системі нормативного обліку (стандарт-кост). Облік і аналіз відхилення фактичних витрат від нормативних за центрами відповідальності. Стимулювання економії ресурсів. Зв'язок витрат, обсягу виробництва (операційної діяльності) та прибутку. Аналіз системи «витрати—випуск—прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень. Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Операційний ліверидж (важіль), визначення його та застосування в оперативному аналізі. Оптимізація запасів і матеріальних потоків.

3. Перелік рекомендованої літератури

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навч. посібник.- К.: Атака, 2002.- 480 с.
2. Економіка промислового підприємства / за ред. Н. М. Тюріної. - Львів : Новий світ-2000, 2008. - 312 с.
3. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.
4. Іванова В. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / В. В. Іванова. - Суми : Університетська книга, 2011. - 443 с.
5. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібник. - К. : Знання, 2008. - 679 с.

6. Новицкий Н.И. Организация производства на предприятиях. М.: Финансы и статистика, 2003. - 387с.
7. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. / За заг. ред. Донець Л. І. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.
8. Пеліхов Є. Ф. Економіка сучасного підприємства: навч.-метод. і практ. посібник. - К. : Хай-Тек Прес, 2009. - 344 с.
9. Фатхутдинов Р. А. Организация производства: Учебник. –М.: ИНФРА-М 2000. – 672с. (серия «Высшее образование»)
10. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2000.
11. Хозяйственный кодекс Украины. – Харьков: Фактор, 2004.
12. Хомяков В. І. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібник / В. І. Хомяков, В. М. Белінська, О. В. Федоренко. - К. : Кондор, 2011. - 432 с.
13. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. посібник.- К: ЦУЛ, 2002.- 406 с.
14. Томпсон А.А., Стриплэнд А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации: Учебник для вузов: Пер с английского. Англ. Изд. – М.: ИНФРА. – 2000
15. Фатхудинов Р.А. Стратегический менеджмент. Учебник для вузов – 4-е изд. Доп. – М: 2010. – 317 с.
16. Ковтун О.І. Стратегія підприємства :підручник / О.І. Ковтун. – Львів : «НовийСвіт –2000», 2011. – 680с.
17. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 131 с.
18. Турило А.М. Управління витратами підприємства [Текст]: навчальний посібник / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. – К.: Центр учбової літератури, 2006. – 120 с.
19. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: Навч. посібн. 4-те вид. - К.: Каравела, 2011.- 352 с.
20. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
21. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблодська, О.О. Решетняк. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – с. 373.
22. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч.-метод. Посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2005.- 261с.

4. Порядок проведення фахового вступного випробування

Фахове вступне випробування для вступу на навчання для здобуття освітнього ступеня «магістр» проводиться у формі тестування.

Для проведення тестування формуються окремі групи вступників в порядку надходження (реєстрації) документів.

Список допущених до тесту ухвалюється рішенням атестаційної комісії, про що складається відповідний протокол, який передається до приймальної комісії.

Тестування проводиться згідно з розкладом вступних випробувань, які передаються до приймальної комісії.

Для проведення тестування головами атестаційних комісій попередньо готуються переліки питань відповідно до «Програми фахових вступних випробувань». Програма фахового вступного випробування оприлюднюється засобами наочної інформації на інформаційних стендах структурного підрозділу університету.

На тестування вступник з'являється з паспортом, при пред'явленні якого, він отримує «Тест».

Тест містить 12 питань різного ступеню складності, а саме:

- завдання малої складності – 5 тестових завдання, які мають одну вірну із декількох можливих відповідей,
- завдання середньої складності - 5 тестових завдання, які мають більше, ніж одну вірну відповідь із декількох можливих відповідей,
- завдання підвищеної складності - 2 розрахункове завдання або структурно-логічне завдання, яке має одну вірну відповідь.

Результати тестування оцінюються за 200-бальною шкалою.

Результати фахового вступного випробування оцінюються за 200-бальною шкалою і відмічаються у «Листку реєстрації відповідей». Рівень знань вступника за результатами тестування заноситься також до відомості і підтверджується підписом голови фахової атестаційної комісії. Відомість оформлюється одночасно з внесенням результатів тестування до «Листка реєстрації відповідей» вступника і передається до приймальної комісії

Заяву про апеляцію вступник може подати в день оголошення результатів до 17.00 години.

5. Критерії оцінювання

При розробці критеріїв оцінки за основу взяті правильність й повнота виконання тесту. Крім цього враховується здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання та виконувати завдання логічно, послідовно та акуратно.

Система балів фахового вступного випробування

Найменування частини завдання	Вид завдання	Оцінка	Критерії оцінювання
Завдання малої складності	Тестове завдання закритого типу	0 балів	Неправильна відповідь.
		8 балів	Правильна відповідь.
Максимальна кількість балів за завдання малої складності		40 балів	
Завдання середньої складності	Тестове завдання відкритого типу	0 балів	Неправильна відповідь.
		7 балів	Частково правильна відповідь.
		15 балів	Частково правильна відповідь
Максимальна кількість балів за завдання середньої складності		100 балів	
Завдання підвищеної складності	Розрахунково-аналітичне або структурно-логічне завдання	0 балів	Рішення відсутнє або виконано абсолютно невірно.
		1-15 балів	Розрахунок розпочато вірно, але не доведено до кінця / виконано 50% завдання
		16-29 балів	З незначними помилками виконано розрахунок, подальші розрахунки показників відсутні / виконано 75% завдання
		30 балів	Задача вирішена логічно та послідовно з поясненнями, правильними висновками, акуратно / виконано 100% завдання
Максимальна кількість балів за завдання підвищеної складності		60 балів	
Максимальна оцінка за виконання тесту		200 балів	

Оцінка менше 100 балів позбавляє права на участь у конкурсному відборі на зарахування.

Голова фахової атестаційної комісії

Член фахової атестаційної комісії

 доц. Галгаш Р. А.

доц. Івченко Є. А.